

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa, Complectens Omnia Morum Præcepta, Et Principia Decisionis Omnium Conscientiæ Casuum, Suis Quæque Momentis Stabilita

Ad usum Parochorum, & Confessariorum

Continens Tractatus de Conscientia, de Legibus, de Peccatis, de Virtutibus
Theologicis, de Religione, & Beneficiis. Adjunctis in hac editione
Propositionibus ad hanc usque proscriptis

Antoine, Paul-Gabriel

Ingolstadii, 1734

VD18 90392140

Q. 3. An licet sequi opinionem minùs tutam seu stantem pro libertate in
concurso opinionis æquè probabilis tutioris seu stantis pro præcepto?

urn:nbn:de:hbz:466:1-40986

Ignatius Societatis nostræ Institutor hanc prudentiæ regulam omnibus Societatis Professoribus præscribit, ut *sequantur in quavis facultate securiorem, & magis approbatam doctrinam.* Const. p. 4. c. 5.

Q. 3. *An licet sequi opinionem minus tutam, seu stantem pro libertate, in concursu opinionis æquè probabilis tutioris, seu stantis pro præcepto?*

Resp. Neg. Quia 1. extat illud præceptum generale lumine naturali notum, & in jure canonico sæpè à summis Pontificibus traditum ut principium decisionum: *In dubiis tutior pars est eligenda.* ut c. 5. de clerico excom. *In dubiis tutior pars est eligenda.* & c. 12. de Homici. *Cum in dubiis semitam debeamus eligere tutiorem.* & c. 3. de Sponsal. *Quia igitur in his, qua dubia sunt, quod certius existimamus, tenere debemus, &c.* Alioqui enim operans exponit se periculo faciendi contra legem, & peccandi. At in concursu duarum opinionum æquè probabilium est verum dubium, ut docet S. Thom. Q. 14. De verit. A. 1. & S. Antonin. 1. p. Tit. 20. De regulis juris. Nam est vera suspensio iudicii de veritate, & falsitate, ob motiva pro utraque parte æqualia: neque enim est potior ratio iudicandi unam opinionem esse veram, quàm alteram, cum neutra plus minusve appareat vera, aut verisimilis quàm altera: & sic intellectus necessa-

riò suspendit iudicium. Ergo in tali concursu, eligi debet pars tutior, agendo secundum opinionem stantem pro præcepto.

2. Ex S. August. lib. 1. de Bapt. c. 3. *Graviter peccaret in rebus ad salutem animæ pertinentibus, vel eo solo, quòd certis incerta præponeret.* Et c. 5. *Accipere (Baptismum) in parte Donati, si incertum est esse peccatum: quis dubitet certum esse peccatum, non ibi potius accipere, ubi certum est non esse peccatum?* Ergo ex S. August. cum incertum est aliquid esse peccatum, & certum est aliud non esse peccatum, certò peccat, qui non eligit id, quod constat non esse peccatum. At in concursu opinionum æquè probabilium eligens minùs tutam non eligit id, quod certum est, non esse peccatum, sed id, quod incertum est, esse peccatum, ut patet, cum sit æquè probabile esse peccatum. Ergo talis certò peccat.

3. Peccat, qui agit sine iudicio prudenti, quòd actio sua sit licita. At sequens opinionem minùs tutam in allata hypothesi agit sine tali iudicio: nam non potest, saltem prudenter, iudicare non extare præceptum prohibens actionem, cum non possit saltem prudenter iudicare veram esse opinionem negantem extare præceptum: non enim habet fundamentum sufficiens iudicandi illam esse potius veram, quàm
op-

oppositam; cùm fundamenta utriusque opinionis appareant æqualia, & apparentia veri, ac falsi sit æqualis pro utraque parte contradictionis. Quare ut intellectus prudenter se gerat, debet suspendere assensum, & dissensum, cùm non habeat moti-
vum potius assentiendi, quàm dissentien-
di.

4. Opinio æquè tantùm probabilis stans pro libertate non potest afferre certitudinem moralem, quæ saltem requiritur ad non peccandum: nam motiva, quibus nititur, eliduntur per motiva opposita æquè gravia: quantam enim illa habent vim movendi ad assensum, tantam alia habent movendi ad dissensum: & sic intellectus nil habet, quo possit, saltem prudenter, & firmiter determinari ad assensum.

5. Qui se exponit probabilis periculo peccandi, peccat, juxta illud Eccli. *Quia amat periculum, in illo peribit.* Sed qui facit id, quod ei apparet tam probabile esse illicitum, quàm licitum, exponit se probabilis periculo peccandi, attento animi sui conceptu, cùm evidenter, & necessario judicet esse æquè probabile actum prohiberi.

6. Qui facit, vel omittit id, quod cognoscit æquè probabiliter esse contra legem, quàm non esse, violat hoc præceptum generale obligans ad maximam sollicitudinem, & curam servandi legem. Ps. 118.

Tu mandasti mandata tua custodiri nimis.
 Idem peccat contra legem charitatis, & subjectionis ad Deum; nam hæc lex exigit, ut abstineamus non solum ab iis, quibus certo scimus Dominum, ac Legislatorem offendendum, sed etiam ab illis, quibus non constat non esse offendendum. Non enim est bonus amicus, bonus, ac fidelis servus, qui facit id, quod iudicat æquè probabile esse, quòd displiceat amico, vel Domino.

Confirmo 1. Authorit. Cleri Gallicani, qui in Comitibus generalibus an. 1700. sic ait: *Absit verò, ut probemus eorum errorem, qui negant, licere sequi opinionem, vel inter probabiles probabilissimam. Sed ad rectum usum probabilium opinionum has regulas à jure præscriptas agnoscimus. Primum, ut in dubiis de salutis negotio, ubi equalia utrinque animo sese offerunt rationum momenta, sequamur id, quod tutius, sive quod est in hoc casu unice tutum. Neque id consilii, sed præcepti loco habeamus, dicente scriptura: qui amat periculum, in illo peribit. Hæc prima regula. Altera... ut nemini liceat eligere eam sententiam, quam non veritati magis consentaneam duxerit.*

2 Authorit. Cardin. Bellarmini epist. ad nepotem suum Episcop. Thean. ubi hæc ait: *Si quis velit in tuto salutem suam collocare, is omnino debet certam veritatem*

inquirere, & non respicere, quid multi hoc tempore dicant, aut faciant. Et si rei certitudo non possit ad liquidum apparere, debet omninò tutiorem partem sequi; & nulla ratione, nullius imperio, nulla utilitate temporali proposita, ad minùs tutam partem declinare. Agitur enim de summa rei, cum de salute aeterna tractatur; & facillimum est conscientiam erroneam aliorum exemplo induere, & eo modo, conscientiam non remordente, ad eum locum, ubi vermis non moritur, & ignis non extinguitur, descendere.

Hinc non licet inire contractum, qui probabiliùs, vel æquè probabiliter apparet injustus, &c.

Obj. I. Qui sequitur opinionem minùs tutam in concursu oppositæ tutioris æquè probabilis, non agit in dubio practicè practico; sed per judicia reflexa certò iudicat se licitè agere.

Resp. I. Ex dubio speculativo seu generali necessariò resultat dubium practicum circa actionem particularem hîc & nunc ponendam. Nam cum propositio universalis contineat omnes particulares propositiones, & per illas verificetur; dubitare an aliquis contractus in genere sit illicitus, idem est, ac dubitare, an hic & ille contractus particularis participans illam rationem specificam, sit illicitus: sic dubitare, an liceat pingere die festo sine necessitate,

idem est, ac dubitare, an Petro, Paulo, &c. liceat pingere hoc die festo sine necessitate Ergo non possum dubitare speculativè, & in universali, an sit illicitus aliquis contractus, quin simul dubitem, an sit illicitus à me hîc & nunc celebrandus, si hic contineatur sub illa ratione communi, & nisi adsit aliqua circumstantia hunc contractum extrahens ab illa ratione specifica, seu communi.

Resp. II. Judicia illa reflexa adversariorum non sunt certa. Nam nituntur principiis dubiis, controversis, imò falsis: unde non resolvunt prudenter dubium, nec certitudinem moralem de honestate actionis pariunt. Quippe hæc sunt præcipua illorum principia.

1. Prudenter agimus sequendo opinionem probabilem etiam in concursu oppositæ tutioris magis, aut saltem æquè probabilis. Sed hujus falsitatem jam ostendi.

2. In dubio melior conditio possidentis; & homo est in possessione suæ libertatis circa actiones suas, quamdiu non constat extare legem eas vetantem. Sed contra est. Nam 1. hoc effatum (*In dubio melior est conditio possidentis*) valet solum in materia justitiæ, seu in rebus temporalibus, quæ subsunt potestati humanæ, & in quibus solis applicatur à jure, idque docent Vasquez, Azor, Turrian. & alii. At non

non habet locum in actibus moralibus, ubi agitur de licito, & illicito, quod non subicitur potestati humanæ; sed in his valet istud axioma, *In dubio tutior pars est eligenda.* Præterea prius effatum supponit parem causam: At in dubiis de licito, & illicito non est par causa Dei. & Creaturæ; Deus enim ut supremus Dominus habet jus prælationis in omnibus. 2. Falsum est hominem esse in possessione suæ libertatis, quamdiu lex non est certa. Nam agitur hic non de libertate facti, quæ consistit in potentia physica agendi, & non agendi pro arbitrio; sed de libertate juris, quæ consistit in potentia agendi & omittendi licite. Unde cum dubitatur, an extet lex vetans aliquid, hoc ipso dubium est, an homo id possit facere licite, ac proinde an sit in possessione suæ libertatis. Ergo jam est petitio principii, & affertur pro principio id, de quo est quæstio. Jam verò cum æquè verisimile est extare legem prohibentem actum, homo non potest licite eum ponere. Nam tunc non potest judicare prudenter illum non esse prohibitum, & sic privatur libertate juris: homo enim nil potest licite agere, nisi prius prudenter judicet, illud esse voluntate divina permiffum vel præceptum; voluntas quippè divina est regula, ac mensura actionum nostræ voluntatis, quæ illi necessario subjici debet: regula autem est prior regulato: ac

proinde prius est aliquid esse voluntate Dei permissum, quàm esse licitum voluntati nostræ; & sic voluntas nostra, ut licite agat, debet cognoscere prius, an illud sit divinæ voluntati conforme: non enim regulari potest à voluntate Dei, nisi præcognita. Prætereà in dubio, seu æquali probabilitate lex generalis subjectionis ad Deum, ut supremum Dominum, ac legislatorem habet possessionem anteriorem, & potiore, quàm nostra libertas; obligatque ad abstinendum ab iis, de quibus dubitamus, utrum Dei voluntati adversentur.

3. Christi jugum suave est. *R.* Est equidem suave, non per laxitatem Doctrinæ, ait enim ipse Mat. 7. *Quàm arcta via est, quæ ducit ad vitam!* Sed tum per gratias uberes, & majores, quæ in lege Evangelica dantur: tum quia lex Evangelica est charitatis efficientis suave, & leve, quod grave, & amarum erat, ut explicat S. August. Serm. 47. de divers: tum quia lex Christi liberat ab onere innumerorum penè præceptorum Judæis impositorum, & præter præcepta moralia, quæ sunt juris naturalis, pauca merè positiva omnes obligantia continet.

4. In æquali probabilitate pro existentia, & non existentia legis, lex non est sufficienter proposita, nec potest prudenter affirmari. Ergo tunc non obligat. *R. N.* Conseq. quia tenemur servare illud præceptum dubium vi alterius præ-

præcepti generalis certi, nempe, *In dubio tutior pars eligi debet. Cavendum est periculum peccandi, nam qui amat periculum in illo peribit.* Item vñ legis charitatis, & subjectionis ad Deum, præcipientis ut seruetur præceptum dubium, cujus existentia prudenter negari non potest, ne nos exponamus periculo faciendi contra legem verè existentem, & agendi id, quod reipsa displicet Deo.

Obj. 2. Hoc axioma: *In dubiis tutior pars eligenda est:* continet duntaxat consilium, non præceptum, saltem pro omni casu. *R. N.* Nam summi Pontifices locis citatis illud adhibent ut principium morale suæ decisionis ex se obligans pro omni casu: unde utuntur verbo *Debeo*; illudque supponunt ut certum, & lumine naturali notum. Et verò aliàs homo in æstimatione prudenti exponeret se periculo morali agendi contra legem, & peccandi. Nec dicas illos loqui de dubio facti. Si enim in dubio facti pars tutior eligi debet, à fortiori etiam debet in dubio juris: nam tutior pars eligi non debet in dubio facti, nisi quia dubium facti conjunctum est cum dubio juris, in quo non potest haberi persuasio saltem prudens, nec certitudo moralis, quòd electio partis minùs tutæ sit licita.

Dices. Hæc regula: *In dubio tutior pars eligenda est:* intelligi debet solùm de dubio

ne-

negativo. *R. N.* Nam regula generalis est, & æquè spectat positivum dubium, quod est magis propriè dubium. Nam cum æquales occurrunt pro utraque parte rationes, intellectus non potest saltem prudenter non suspendere assensum, cum non sit potior ratio assentiendi uni parti, quàm alteri. Ergo tunc est propriè verum dubium morale, ac prudens. Dubium autem, quod vocant negativum, consistens in suspensione mentis inter utramque partem, quia pro neutra parte occurrunt motiva, non est propriè dubium, sed est mera nescientia, seu ignorantia. Neque enim dubito, an numerus arenarum maris sit par vel impar, sed nescio; & quærenti, num sit par an non, stultè responderem, *Dubito*: ulterius enim quærenti à me rationem dubitandi, nil possem respondere. Præterea in quovis dubio eligens partem minùs tutam exponit se morali periculo violandi legem, & peccandi, nec intellectus potest indicare prudenter partem minùs tutam esse veram, & licere illam sequi.

Dices 2. In dubio positivo potest intellectus ex imperio voluntatis assentiri parti minùs tutæ, ut veræ.

Resp. Id non potest saltem prudenter, eum pars minùs tuta non appareat ei magis vera, quàm falsa; nec id potest saltem sine gravi formidine oppositi, quæ non potest, nisi imprudenter contemni. Unde
 talis

talis adhæſio non poteſt excuſare à peccato, & cum ea morale periculum eſt agendi contra aliquam legem, ideòque peccandi.

Obj. 3. Motivum grave non amittit gravitatem ſuam ex eo, quòd concurrat cum motivo æquè gravi in oppoſitum. Ergo motivum grave etiam in concursu æquè gravis ſufficit ad prudentem aſſenſum. *R.* N. conf. Imò quia utrumque motivum retinet gravitatem ſuam in concursu, & ſic ſeſe mutuò elidunt, neutra pars magis apparet vera, quàm falſa: ac proinde intellectus neutri poteſt ſaltem prudenter aſſentire, vel deſſentire; ſed debet ſuſpendere aſſenſum, ac diſſenſum, & ſic manere dubius. Extat autem præceptum generale certum, obligans ad ſequendam partem tutiorem in omni dubio, ne nos exponamus periculo peccandi.

Obj. 4. Nobis obſtant hæ regulæ juris: *In obſcuris minimum eſt ſequendum. Odiâ reſtringi, & favores convenit ampliari.* *R.* Hæ, & ſimiles regulæ intelligi debent ſolum de dubiis facti, & ubi agitur de pœnis infligendis; non autem de dubiis, ubi agitur de licito, & illicito. Quia in dubio de admiſſione criminis, vel de merito culpæ benignior pars eſt tutior. Nam illam ſequens exponit ſe ſolum periculo non condemnandi reum, vel puniendi infra meritum, quod non eſt intrinſecè, ac per ſe malum

lum: oppositam verò sequens exponit se periculo damnandi innocentem, vel puniendi reum ultra meritum, quod est intrinsecè malum. Hinc illa Reg. 152. ff. de Regul. Juris: *In re dubia benigniorem interpretationem sequi non minus justius est, quàm tutius.* Et ista Reg. 11. Jur. in 6. *Cum sunt partium jura obscura, reo favendum est potius, quàm actori.* At in dubiis de licito, & illicito sequens opinionem benigniorem, seu faventem libertati exponit se periculo faciendi contra legem, ac proinde peccat.

Q. 4. *An licet sequi opinionem minus tutam, sed Probabiliorem?*

Resp. I. Tenemur sequi partem tutiorem in iis omnibus, in quibus ignorantia invincibilis, & major probabilitas non juvant ad obtinendum finem, quem procurare tenemur. Quia adhiberi debent media efficacia, si adsint. Hinc tenemur, 1. Sequi partem tutiorem ubi agitur de iis, quæ sunt de necessitate mediæ ad salutem, vel quæ requiruntur ad validam administrationem, & susceptionem Sacramentorum: quia non obtinebitur salus, nec effectus Sacramenti, nisi reipsa ponantur ea, quæ Deus ad hunc finem exigit. 2. Ubi agitur de procuranda sanitate corporis, de victoria, sive in bello, sive in judicio, de vi-

tan.